

28 listopada 2018 roku – 100 lecie praw wyborczych Polek! Pamiętajmy!

28 listopada 1918 roku dekretem Tymczasowego Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego ustanowiono (Art.1), że „Wyborcą do Sejmu jest każdy obywatel Państwa bez różnicy płci” oraz że: „Wybieralni do Sejmu są wszyscy obywatele/obywatelki państwa posiadający czynne prawo wyborcze”.

Postanowienie to przyznało prawa wyborcze Polkom. Dzięki temu Polska znalazła się w awangardzie krajów wprowadzających to rozwiązanie. 1 czerwca 1906 parlament Finlandii przyznał kobietom prawa wyborcze, w 1908 Dania (pełne prawa dopiero w 1915), 1913 Norwegia, 1915 - Islandia, 1917 - Holandia, również Rosja po rewolucji lutowej wraz z ustanowieniem republiki parlamentarnej w 1917 r. Faktycznie było to jednak „prawo głosowania” wyłącznie na partię rządzącą bolszewików, opozycyjne partie zostały zlikwidowane.

Widać stąd, że Polki jako jedne z pierwszych w Europie uzyskały czynne i bierne prawo wyborcze. Miała na to wpływ silna rola kobiet w polskim społeczeństwie. Pod zaborami prawa kobiet były dość restrykcyjne – pod zaborem rosyjskim prawa stanowił Kodeks Napoleona, który zawierał m.in. tak restrykcyjne zapisy jak to, że zamężne kobiety nie mogły posiadać osobnych dokumentów tożsamości, nie wolno im było opuszczać wyznaczonego przez mężów miejsca zamieszkania, nie miały też prawa do wypracowanego przez siebie dochodu. Kobietom nie wolno było samodzielnie zeznawać w sądach, a ich prawa rodzicielskie mogły być ograniczone przez tzw. radę rodzinną, z kolei rozwód był możliwy tylko, gdy „mąż trzymał nałożnicę w domu”. Wiele wykształconych i aktywnych Polek, będących obywatelkami cesarstwa rosyjskiego, zrezygnowało z zawierania małżeństwa, obawiając się utraty wolności osobistej.

W zaborze pruskim kobiety miały większą zdolność do czynności prawnych i jako mężatki mogły swobodniej dysponować majątkiem. W Galicji już od 1866 r. kobiety o odpowiednim statusie majątkowym uzyskały prawo głosu w wyborach samorządowych.

Mimo złagodzenia w 1902 r. Kodeks Napoleona stał się symbolicznym wrogiem rodzącego się pod wszystkimi trzema zaborami ruchu kobiecego. Symbolicznie został więc spalony w 1908 roku przez uczestniczki zjazdu Związku Równouprawnienia Kobiet Polskich. Polki zaczęły walczyć o pełnię praw wyborczych, a nowy impuls tej walce dała decyzja parlamentu Finlandii z 1906 r. przyznająca kobietom prawa wyborcze. W 1908 r. Lwowski Związek Równouprawnienia Kobiet wysunął kandydaturę Marii Dulębianki, na posła do Sejmu Krajowego Austro-Węgier. Mimo uzyskania przez nią dużego poparcia (w ogromnej większości mężczyzn!) głosy oddane na Dulębiankę zostały unieważnione, a całość sprawę władze potraktowały jak polityczną prowokację.

Pierwsze wybory w pozaborowej Polsce odbyły się 26 stycznia 1919 r. natomiast 10 lutego odbyło się pierwsze posiedzenie sejmiku, w którym po raz pierwszy w historii Polski było osiem kobiet: Gabriela Balicka, Jadwiga Dziubińska, Irena Kosmowska, Maria Moczydłowska, Zofia Moraczewska, Anna Piasecka, Zofia Sokolnicka oraz Franciszka Wilczkowiakowa.

Opracowała Stanisława Kanas na podstawie:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Prawo_wyborcze_dla_kobiet

<http://www.aan.gov.pl/art,211,prawa-wyborcze-kobiet-w-polsce/>

<https://www.kongreskobiet.pl/>